

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Ковальчук Майя Олегівна

УДК 378:373.3:147:004.032.6

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО
ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ СИСТЕМ У
ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Житомир – 2017

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Дубасенюк Олександра Антонівна,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка,
професор кафедри педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
Самойленко Олександр Миколайович,
Комунальний вищий навчальний заклад
«Херсонська академія неперервної освіти»,
професор кафедри теорії і методики викладання
природничо-математичних та технологічних дисциплін.

кандидат педагогічних наук,
Третяк Оксана Миколаївна,
Рівненський державний гуманітарний університет,
доцент кафедри педагогіки початкової освіти.

Захист відбудеться 12 грудня 2017 року о 13⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.053.01 у Житомирському державному університеті імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Житомирського державного університету імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40.

Автореферат розісланий 11 листопада 2017 р.

Учений секретар спеціалізованої вченої ради

С. Л. Яценко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність і доцільність дослідження. У системі сучасних євроінтеграційних процесів освітній простір України набуває нових характерних ознак: упровадження в практику діяльності вищої школи ефективних моделей, новітніх технологій організації навчально-виховного процесу, що забезпечують високий рівень професійної діяльності та особистісних якостей майбутнього фахівця. Це вимагає переосмислення й пошуку нових організаційних форм і методів навчання, які покращили б його якість та ефективність, розширили та поглибили зміст професійної підготовки. Зазначене обумовлене новітніми тенденціями розвитку соціальних, культурних, міждержавних зв'язків у галузі професійно-педагогічної підготовки фахівців та є предметом особливої уваги держави, що відображено в основних документах, які визначають пріоритети освітньої політики України: закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про національну програму інформатизації», державні програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки, Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, Концепція впровадження медіа освіти в Україні (2010 р.), Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013 р.) тощо.

Основною умовою, що визначає успішне функціонування освітньої системи, є активна взаємодія учасників навчального процесу в сучасному інформаційному середовищі, для якого характерним є швидкий розвиток новітніх інформаційних і телекомунікаційних технологій, інформаційних систем, поява різноманітних програмних продуктів. Отже, результатом професійної підготовки майбутніх учителів постає готовність до застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності, що визначається актуальною проблемою педагогічної науки і практики.

Окреслені тенденції спричинили ряд змін у системі освіти, не тільки у методології, структурі, технології процесу навчання, але й у її стратегічній орієнтації. Нині актуалізується розробка наукових підходів до використання педагогічного потенціалу засобів мультимедіа з метою розвитку творчої особистості студента, формування в нього здатності до альтернативного мислення, що сприяє підвищенню якості навчання.

Різні аспекти проблеми професійної підготовки майбутніх учителів та теоретико-методологічні засади їхнього становлення знайшли своє відображення в науковому доробку вітчизняних учених-педагогів, а саме: філософські передумови обґрунтували С. Гончаренко, В. Кремень, Н. Ничкало; основи педагогіки вищої школи – А. Алексюк, С. Вітвицька, М. Євтух; педагогічні засади – О. Антонова, І. Бех, О. Дубасенюк, О. Коваленко, Н. Кузьміна, О. Пехота, І. Підласий, С. Сисоєва; питання формування комп'ютерної грамотності висвітлені у працях Н. Апатової, Л. Бабенко, Р. Гуревича, С. Дяченко, О. Кривлюк, О. Спіріна; проблемі інформаційної культури педагога присвячені праці Т. Демиденко, А. Коломієць, Г. Павленко, М. Жалдак, І. Підласого; перспективи та проблеми застосування мультимедійних засобів навчання у вищих навчальних закладах розглядають О. Бондаренко,

В. Заболотний, В. Імбер, О. Коношевський, О. Фуштей та інші. Проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів висвітлено в працях Н. Бібік, Л. Коваль, О. Пометун, О. Савченко. Формування та розвиток творчої особистості вчителя в інформаційному суспільстві досліджували І. Зязюн, В. Бондар, Н. Мойсеюк та ін. Особливості застосування відкритих мультимедійних систем у навчальній діяльності стали предметом наукового розгляду О. Осіна, Г. Трояна, А. Шапіна. Можливості мультимедійних засобів активно висвітлюються у працях зарубіжних дослідників Б. Андерсена, К. Брінк, Н. Вінера, П. Уейл, Дж. Росс.

Водночас, недостатньо дослідженою залишається проблема підготовки майбутнього вчителя з високим рівнем володіння мультимедійними навчальними системами, здатного не лише використовувати мультимедійні технології в професійній діяльності, а й формувати елементи інформаційної культури у дітей.

На основі аналізу теоретичних напрацювань науковців, практичного досвіду професійної підготовки вчителів початкової ланки освіти виявлено суперечності процесу формування готовності майбутніх педагогів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі, зокрема між:

- зростаючими потребами та вимогами щодо використання мультимедійних навчальних систем у початковій школі та недостатнім рівнем готовності майбутніх учителів до їх застосування у педагогічній діяльності;
- наявністю належної технічної бази у педагогічних ВНЗ, накопиченим значним освітнім потенціалом інформаційних ресурсів, мультимедійних засобів і відсутністю єдиної узгодженої системи щодо застосування мультимедійних навчальних систем у підготовці фахівців початкової освіти;
- необхідністю підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування мультимедійних навчальних систем та недостатнім рівнем науково-методичного забезпечення цієї підготовки у практиці сучасного педагогічного ВНЗ.

Таким чином, актуальність проблеми, а також її недостатня теоретична і практична розробленість, необхідність вирішення окремих суперечностей – зумовили вибір теми дослідження: **«Формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка «Формування професійної компетентності майбутніх учителів в умовах європейської інтеграції» (державний реєстраційний номер РК № 0110Ш02110).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність моделі формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі.

Відповідно до мети визначено такі *завдання*:

1. Вивчити стан розробленості проблеми формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у

початковій школі та проаналізувати понятійно-категорійний апарат дослідження.

2. Виявити компоненти готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі, визначити критерії, показники та рівні її сформованості.

3. Науково обґрунтувати педагогічні умови, що забезпечують підготовку студентів до застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності.

4. Розробити та експериментально перевірити за допомогою методики ефективність моделі формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі.

5. Підготувати методичне забезпечення процесу реалізації розробленої моделі.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів.

Предмет дослідження – модель формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі.

Методи дослідження. Для реалізації окреслених завдань та досягнення мети використано комплекс взаємодоповнюючих методів дослідження: *теоретичних* – аналіз філософської, психологічної, педагогічної, методичної літератури, вивчення вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, програмних документів і методичних матеріалів вищих педагогічних навчальних закладів, а також спеціальної літератури з проблеми застосування мультимедійних навчальних систем; методи ретроспективного, порівняльного та системного аналізу для зіставлення різних поглядів на досліджувану проблему, розгляду теоретичних питань з метою визначення понятійно-категоріального апарату дослідження, обґрунтування педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності; моделювання та системний аналіз під час розробки моделі формування досліджуваної готовності; *емпіричних* – прогностичні методи (експертні оцінки, узагальнення незалежних характеристик), діагностичні методи (анкетування, тестування, бесіди, опитування), обсерваційні методи (спостереження, самоспостереження, самооцінка) для виявлення рівня готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування мультимедійних навчальних систем, експериментальні (проведення педагогічного експерименту) для визначення та перевірки рівня готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі; *методів математичної статистики* – для проведення аналізу отриманих результатів на основі встановлення кількісних показників оцінювання досліджуваного явища та підтвердження їх вірогідності.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальну роботу виконано на базі Житомирського державного університету імені Івана Франка, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Усього

дослідженням охоплено 394 особи (357 студентів, 37 викладачів).

Дослідження проводилось упродовж 2011 – 2017 років і охоплювало три етапи науково-педагогічного пошуку.

На першому етапі дослідження (2011 – 2012 рр.) – *теоретико-діагностичному* – здійснено теоретичне вивчення стану розробленості проблеми у філософській, історичній, психолого-педагогічній літературі, а також проаналізовано навчальні плани, програми, підручники та навчальні посібники; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання та розроблено програму дослідження.

На другому етапі (2013-2014 рр.) – *аналітико-пошуковому* – з'ясовано сучасний стан формування готовності майбутніх учителів школи I ступеня до застосування мультимедійних навчальних систем, оцінено його результативність; розроблено авторську модель та методику формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі; визначено сутність, структуру, критерії, показники та рівні сформованості досліджуваної готовності; проведено констатувальний етап експерименту.

На третьому етапі (2015-2017 рр.) – *експериментально-узагальнюючому* – проведено експериментальну перевірку ефективності моделі формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі; розроблено дидактичні матеріали; здійснено порівняльний аналіз початкових, проміжних та прикінцевих результатів дослідження, виявлено ефективність запропонованої методики; систематизовано результати формувального етапу експерименту, завершено оформлення дисертаційної роботи в цілому.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що *вперше*: на основі вивчення історії становлення та розвитку мультимедіа подано авторську періодизацію появи і становлення мультимедійних технологій, розроблено структуру та окреслено компоненти досліджуваної готовності (мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивно-корекційний компоненти), обґрунтовано модель формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі, охарактеризовано специфіку методики формування досліджуваного явища; *удосконалено* зміст, форми і методи формування готовності майбутніх учителів у визначеному напрямі, уточнено поняттєво-термінологічний апарат проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, а також зміст базових понять дослідження «готовність», «мультимедіа», «мультимедійні технології», «мультимедійні навчальні системи», «готовність майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі»; сучасні наукові підходи до проблеми формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування мультимедійних навчальних систем; критерії та рівні досліджуваної готовності; *подальшого розвитку* набули засоби формування професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробці й апробації навчально-методичного забезпечення із дисциплін:

«Комп'ютерні технології у роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку», «Педагогічні технології у початковій школі», «Інноваційні технології навчання математики у початковій школі», «Методики використання комп'ютерної техніки при викладанні предметів шкільного курсу», «Методики навчання математики у початковій школі»; експериментального додатку до програми педагогічної практики для студентів IV-V курсів; авторської методики педагогічної діагностики стану досліджуваної готовності; систематизації добірки Інтернет-ресурсів з питань розробки та застосування мультимедійних навчальних систем. Підготовлено навчально-методичні посібники «Мультимедійні технології в системі професійної діяльності майбутніх вихователів ДНЗ та вчителів», «Комп'ютерні технології у роботі із дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку».

Матеріали дослідження можуть бути використані у підготовці студентів спеціальності 6.01010201 «Початкова освіта», у роботі вчителів початкової школи.

Особистий внесок здобувача: у колективних монографіях «Професійно-педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання» автору належить у II розділі підрозділ 2.6. «Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі ВНЗ як засіб формування педагогічних знань» (1,26 др. арк.) та «Інноваційність ідей А. С. Макаренка в педагогіці ХХІ століття» – V розділі, підрозділ 5.5. «Використання мультимедійних засобів у процесі вивчення педагогічного досвіду А. С. Макаренка»; у посібниках «Педагогічні технології у початковій школі» – II розділ, практичні заняття 6 – 14 (3,35 др. арк.) та «Інноваційні технології навчання математики у початковій школі» – параграфи (1, 3, 5, 6, 8, 9), що характеризують методику використання комп'ютерної техніки та сучасних інформаційних технологій на уроках математики в початковій школі (5,13 др. арк.).

Ідеї співавторів у дисертації не використовувалися.

Упровадження результатів дослідження здійснено у навчальний процес Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка про впровадження № 1/02 від 01. 02. 2017 р.), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка про впровадження № 7/12 від 20. 10. 2016 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка про впровадження № 5/02 від 19. 05. 2016 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка про впровадження № 1/02 від 18. 05. 2016 р.).

Апробація результатів дослідження здійснювалася на науково-практичних конференціях, зокрема, *міжнародних*: «Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення» (Київ, 2012), «47 Международная научно-техническая конференция преподавателей и студентов» (Воронеж, 2013), «Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах» (Житомир, 2014), Międzynarodowa konferencja naukowa praca wspierciem w osiągnięciu dojrzałości ludzkiej i religijnej (Варшава, 2015), «Сучасні заклади освіти – 2015» (Київ, 2015), «Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні» (Київ, 2015), «Освітні

інновації: філософія, психологія, педагогіка» (Суми, 2015), «Формування професійної майстерності майбутніх фахівців в умовах освітньо-виховного середовища вищого навчального закладу» (Житомир, 2016); *всеукраїнських*: «Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку» (Житомир, 2012), «Використання ресурсів Українського національного лінгвістичного корпусу у навчальному процесі ВНЗ та школи» (Житомир, 2013), «Підготовка педагогів до впровадження державних стандартів дошкільної та початкової освіти» (Житомир, 2013), «Формування професійної компетентності майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти» (Житомир, 2014), «Фундаменталізація змісту освіти як соціально-педагогічна проблема» (Київ, 2015), «Професійна підготовка фахівців у системі неперервної освіти» (Житомир, 2015), «Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти» (Житомир, 2015), «Сучасні тенденції і пріоритети компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти» (Житомир, 2016); *регіональних*: «Інноваційний досвід педагогів дошкільної та початкової освіти Житомирщини» (Житомир, 2012), «Актуальні питання сучасної педагогіки» (Львів, 2014); *науково-методологічних семінарах*: «Актуальні проблеми використання електронних ресурсів у науково-дослідницькій діяльності майбутніх учителів» (Житомир, 2013), «Розвивальне навчання за системою Д. Б. Ельконіна-В. В. Давидова» (Житомир, 2016), кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка (2013 – 2017 рр.).

Публікації. Основні положення та результати дослідження відображено у 34 публікаціях автора, з них 28 – одноосібних (5 статей – у провідних наукових фахових виданнях України, 3 – у зарубіжних наукових періодичних виданнях, 2 – навчально-методичні посібники, 22 статті – в інших виданнях та збірниках матеріалів конференцій), 2 – посібники у співавторстві.

Структура та обсяг дисертації відповідає логіці наукового дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел. Текст роботи ілюстрований 25 таблицями та 13 рисунками. Загальний обсяг роботи – 282 сторінки, основний зміст дисертації – 221 сторінка. До списку використаних джерел включено 296 найменувань, з яких 24 – іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, сформульовано мету, завдання, визначено об'єкт, предмет, гіпотезу, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи; наведено дані про апробацію отриманих результатів.

У першому розділі – **«Теоретичні засади використання мультимедійних навчальних систем у початковій школі»** – розглянуто мультимедійні навчальні системи як науково-педагогічну проблему; обґрунтовано теоретичні аспекти готовності майбутніх фахівців початкової ланки освіти до застосування мультимедійних навчальних систем; висвітлено досвід зарубіжних країн у сфері мультимедійної підготовки майбутніх фахівців

освітньої галузі; визначено провідні наукові підходи до проблеми формування готовності майбутніх учителів застосовувати мультимедійні навчальні системи.

На основі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми уточнено сутність основних понять дослідження: *мультимедіа* – інтерактивне середовище із можливістю комп'ютерної обробки і збереження цифрової інформації різних типів; *мультимедійна технологія* – це технологія, яка дозволяє за допомогою комп'ютера інтегрувати, зберігати, обробляти і водночас відтворювати різноманітні типи сигналів, різні середовища, засоби і способи обміну даними; *мультимедійні навчальні системи* – це комплекс мультимедійних навчально-методичних матеріалів та програмно-технічних засобів, що передбачає інтегроване використання різного виду інформації (текст, графіка, звук, відео, анімація) і підпорядкований єдиному інформаційному середовищу з спільним інтерфейсом.

На основі змістово-теоретичного аналізу наукових джерел з'ясовано, що *готовність* – складне багаторівневе утворення, якому притаманна усталена структура якостей та здібностей особистості, що реалізуються в діяльності. Таким чином, *готовність майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі* розглядається як сукупність спеціальних знань і вмінь, стійких вмотивованих бажань здійснювати цю діяльність, здатність оцінювати рівень власної підготовки та підвищувати його, а також ефективно використовувати можливості мультимедійних навчальних систем в умовах багатопредметної й поліфункціональної пропедевтичної педагогічної діяльності в процесі навчання, виховання та розвитку дітей молодшого шкільного віку в умовах раннього включення в інформаційно-комунікаційне освітнє середовище.

У межах дослідження формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі визначено як комплексний педагогічний процес, в основу якого покладено методіку формування професійних знань, умінь, навичок та особистісних характеристик майбутніх учителів початкової школи, що формуються з використанням сукупності мультимедійних засобів та мультимедійних навчальних систем під час навчання у ВНЗ.

Проаналізований вітчизняний та зарубіжний досвід із проблеми дослідження засвідчив актуальність упровадження мультимедійних навчальних систем в освітній сфері та уможливив висновки про те, що в умовах розвитку сучасної освіти України доцільним є запозичення досвіду зарубіжних країн за такими напрямками: підтримка освітніх програм підготовки майбутніх учителів до застосування мультимедійних засобів на державному рівні (Великобританія); розробка спеціальних стандартів для вчителів щодо сформованості належних знань, умінь та навичок застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності (США); запровадження курсів підвищення кваліфікації учителів за принципами мультимедійного навчання (Франція, Швеція); створення мультимедійних освітніх середовищ у різних типах шкіл (Болгарія, Польща, Ізраїль).

Доведено, що окреслені тенденції забезпечують підвищення ефективності навчально-виховного процесу як у вищих навчальних закладах, так і в

загальноосвітній та початковій школі, що зумовило розгляд процесу формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі на основі наукових підходів: *системного* (полягає у відображенні світоглядного рівня дослідження та використанні його як методу наукового пізнання); *особистісно орієнтованого* (виступає базисом у навчальному процесі та є домінуючим у професійній підготовці майбутнього фахівця початкової ланки освіти, що означає побудову навчального процесу з урахуванням особистісних диспозицій і мотиваційних конструктів суб'єктів навчання); *діяльнісного* (реалізується у процесі аналізу напрямів і форм підготовки вчителя початкової школи до застосування мультимедійних навчальних систем), *технологічного* (полягає в конструюванні навчального процесу з урахуванням соціального замовлення, освітніх орієнтирів, цілей і змісту навчання); *акмеологічного* (дозволяє розглядати процес формування готовності до застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності як необхідну передумову самовдосконалення майбутнього вчителя початкової школи на шляху його подальшої самореалізації).

У другому розділі – **«Модель формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі»** – визначено структуру, критерії, показники та педагогічні умови формування досліджуваної готовності; обґрунтовано модель формування готовності студентів напряму підготовки «Початкова освіта» до застосування мультимедійних навчальних систем.

Охарактеризовано структурні компоненти готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування мультимедійних навчальних систем: *мотиваційний* (цілі, мотиви, потреби, інтереси, настанови); *когнітивний* (психолого-педагогічні, предметні, методичні та спеціальні (технологічні) знання про мультимедійні навчальні системи, способи їх створення і застосування); *операційно-діяльнісний* (психолого-педагогічні, предметні, методичні та спеціальні вміння, які сприяють використанню знань на практиці й ефективній організації навчального процесу); *рефлексивно-корекційний* (прагнення до професійного вдосконалення в напрямі застосування мультимедійних навчальних систем, самоаналіз, самокорекція, самоосвіта).

Визначено критерії та показники досліджуваної готовності: *мотиваційно-цільовий* (позитивне ставлення майбутнього фахівця до спеціальної організації навчально-пізнавальної діяльності із використанням мультимедійних технологій, спрямованість на розв'язання протиріч і подолання складностей педагогічного процесу через доцільне застосування мультимедійних навчальних систем у роботі з молодшими школярами); *змістово-методичний* (наявність знань із фахових дисциплін і психолого-педагогічних особливостей молодшого школяра, знання про мультимедійні навчальні системи, мультимедійні технології (сутність, види, форми, засоби) та вимоги щодо організації мультимедійної діяльності учнів початкових класів, знання основних закономірностей застосування мультимедійних навчальних систем у навчальному процесі початкової школи); *діялісно-творчий* (наявність педагогічно значущих умінь щодо організації навчального процесу, здатність майбутнього фахівця початкової

ланки освіти обирати та створювати власні мультимедійні продукти відповідно до предмету, теми, умов проведення уроку та вікових особливостей учнів, вміння організувати навчально-пізнавальну діяльність молодших школярів із застосуванням мультимедійних навчальних систем); *результативно-корекційний* (прагнення до професійного вдосконалення в напрямі застосування мультимедійних навчальних систем, здатність до самонавчання й об'єктивної самооцінки власних можливостей і результатів діяльності, здатність оцінювати наявні мультимедійні освітні ресурси, уміння здійснювати самоаналіз проведених уроків, уміння обирати власні поведінкові стратегії). На основі визначених критеріїв і показників, що відповідають компонентам структури досліджуваної готовності, виокремлено чотири рівні її сформованості: початковий, середній, достатній, високий.

На основі аналізу наукових праць та застосування експертної оцінки визначено педагогічні умови як сукупність організаційних положень, які забезпечують результативну підготовку майбутніх учителів у визначеному напрямі, що детермінують мету, зміст та результат процесу формування означеної готовності із використанням мультимедійних технологій: 1) створення спеціального мультимедійного середовища, що забезпечує усвідомлення студентами цінності, необхідності та потреби використання мультимедійних навчальних систем у навчальному процесі початкової школи; 2) формування відповідних знань, умінь і навичок щодо застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності; 3) побудова навчального процесу ВНЗ з обов'язковим включенням мультимедійних технологій та їх елементів до викладання різних дисциплін; 4) підготовка майбутнього вчителя початкових класів до створення авторських мультимедійних продуктів.

Розроблено модель формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі (мета, завдання, принципи, зміст, форми і методи, результат) та поетапну методiku її реалізації. Модель відображає педагогічний процес, є засобом формалізації відносин, дій, зв'язків між об'єктами, які визначають основні істотні властивості системи з метою більш глибокого їх усвідомлення, можливості коригування результату залежно від поставлених цілей і завдань; водночас ця модель спрямована на вдосконалення змісту, форм, методів, засобів організації навчального процесу підготовки, відображає й репрезентує суттєві структурно – функціональні зв'язки об'єкта педагогічного дослідження (рис. 1).

Структура розробленої моделі містить п'ять взаємопов'язаних блоків: *теоретичний* (соціальне замовлення, мета, наукові підходи, принципи); *мотиваційний* (методи і засоби мотивації); *змістовий* (цикл психолого-педагогічних дисциплін («Педагогіка», «Дидактика», «Основи педагогічної майстерності», «Історія педагогіки» тощо); *професійно-практичний* («Методика застосування комп'ютерної техніки при викладанні предметів шкільного курсу», «Методика навчання математики у початковій школі», «Інноваційні технології навчання математики» тощо), спецсеминар «Комп'ютерні технології у роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку», науково-дослідницька робота студентів; програми педагогічної практики); *процесуальний* (форми, методи,

Рис. 1. Модель формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі

засоби реалізації методики, що впроваджувалась поетапно); *результативний* (компоненти, критерії, рівні та результат). Загальний контекст моделі об'єднують педагогічні умови формування досліджуваної готовності.

У третьому розділі – **«Експериментальне дослідження формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі у процесі реалізації моделі»** – представлено експериментальну програму, визначено стан сформованості готовності майбутніх учителів у визначеному контексті; охарактеризовано методику впровадження авторської моделі; проаналізовано результати реалізації у навчальний процес вищих навчальних закладів розробленої моделі.

Програма експериментальної роботи включала *констатувальний*, (визначення стану досліджуваного явища), *формувальний* (упровадження розробленої моделі) та *контрольний* (проведення порівняльного аналізу дослідження і статистичної обробки отриманих даних для визначення ступеня достовірності, оцінки ефективності авторської моделі) етапи, на яких експериментальною роботою було охоплено 445 майбутніх учителів початкових класів та 37 педагогів ВНЗ. Вибіркову сукупність склало 357 студентів, з них – 180 осіб ЕГ і 177 – КГ. На основі результатів констатувального етапу експерименту визначено стан готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем. Доведено необхідність підвищення її якості шляхом упровадження в навчально-виховний процес педагогічних ВНЗ запропонованої моделі. Формувальний етап передбачав реалізацію авторської моделі, для чого було розроблено поетапну методику її упровадження: організаційно-мотиваційний, пізнавально-діяльнісний та практико-узагальнювальний етапи.

На організаційно-мотиваційному етапі забезпечувалося: стимулювання розвитку професійно-педагогічної спрямованості та мотивація майбутніх учителів початкових класів на формування їх готовності до застосування мультимедійних навчальних систем (1-2 курси навчання) шляхом включення у пізнавальну діяльність у визначеному напрямі; конструювання змісту навчання, адекватного завданням напряму підготовки «Початкова освіта» до застосування мультимедійних навчальних систем в цілому; загальне ознайомлення з проблемами використання мультимедіа у навчальному процесі та формування базових знань і вмінь щодо їх використання у професійній діяльності.

Пізнавально-діяльнісний етап експериментальної роботи (3 курс навчання) спрямовувався на формування у майбутніх учителів початкових класів базових знань про мультимедійні навчальні системи, умінь і навичок їх використання у навчальному процесі, що передбачало вдосконалення змісту підготовки майбутніх фахівців початкової ланки освіти (методичні розробки до низки навчальних дисциплін: «Педагогічні технології у початковій школі», «Методика навчання математики у початковій школі», «Методики використання комп'ютерної техніки при викладанні предметів шкільного курсу. INTEL», спецкурсу «Комп'ютерні технології у роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку»).

На практико-узагальнювальному етапі експериментальної роботи (4 курс

навчання) здійснювалося формування у майбутніх учителів початкових класів установки на застосування мультимедійних навчальних систем під час педагогічних практик, а також у процесі вивчення дисциплін професійно-практичного циклу «Педагогічні технології у початковій школі» та «Інноваційні технології навчання математики у початковій школі».

На контрольному етапі експериментального дослідження здійснено оцінювання ефективності впровадження моделі формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі через контрольні заходи у навчальній діяльності та проведення діагностики рівнів досліджуваного явища.

Аналіз та узагальнення результатів експерименту засвідчив позитивну динаміку кількісних і якісних змін у структурних компонентах досліджуваної готовності, що відбулися за період проведення формувального етапу експерименту (табл. 1).

Таблиця 1.

Узагальнені відомості про рівень сформованості готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі до та після експерименту в КГ та ЕГ групах

Рівні	КГ				ЕГ				Різниця			
	До експ.		Після експ.		До експ.		Після експ.		КГ		ЕГ	
	АЗ	%	АЗ	%	АЗ	%	АЗ	%	АЗ	%	АЗ	%
Початковий	72	40,7	46	26,0	75	41,7	22	12,4	-26	-14,7	-53	-29,3
Середній	70	39,5	79	44,6	69	38,3	36	20,2	9	5,1	-33	-18,1
Достатній	23	13,0	32	18,1	24	13,3	78	42,7	9	5,1	54	29,4
Високий	12	6,8	20	11,3	12	6,7	44	24,7	8	4,5	32	18,1
Всього	177	100%	177	100%	180	100%	180	100%				

Аналіз результатів формувального етапу експерименту засвідчив ефективність розробленої моделі, оскільки рівень розвитку кожного з компонентів готовності до відповідної діяльності набув позитивної динаміки, зокрема, за результатами мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивно-корекційного компонентів. Так, рівневий розподіл студентів експериментальних груп після формувального етапу експерименту наступний: початковий рівень – 12,4 % студентів (проти 41,7 % на початку експерименту), середній – 20,2 % (38,3 %), достатній – 42,7 % (13,3 %), високий – 24,7 % (6,7 %). У студентів контрольних груп відбулися незначні зміни у показниках відповідної готовності: початковий рівень – 26,0 % (40,7 %), середній – 44,6 % (39,5 %), достатній – 18,1 % (13,0 %), високий – 11,3 % (12,3 %), що засвідчує значну результативність підготовки студентів експериментальних груп.

Отже, презентовані узагальнені результати дослідження свідчать про суттєві зміни в експериментальних групах за всіма показниками готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі. Студенти цих груп продемонстрували високу мотивацію, глибокі знання та достатній рівень сформованості вмінь. Динаміка досліджуваної

готовності майбутніх учителів початкових класів контрольних та експериментальних груп відображена на рис. 2.

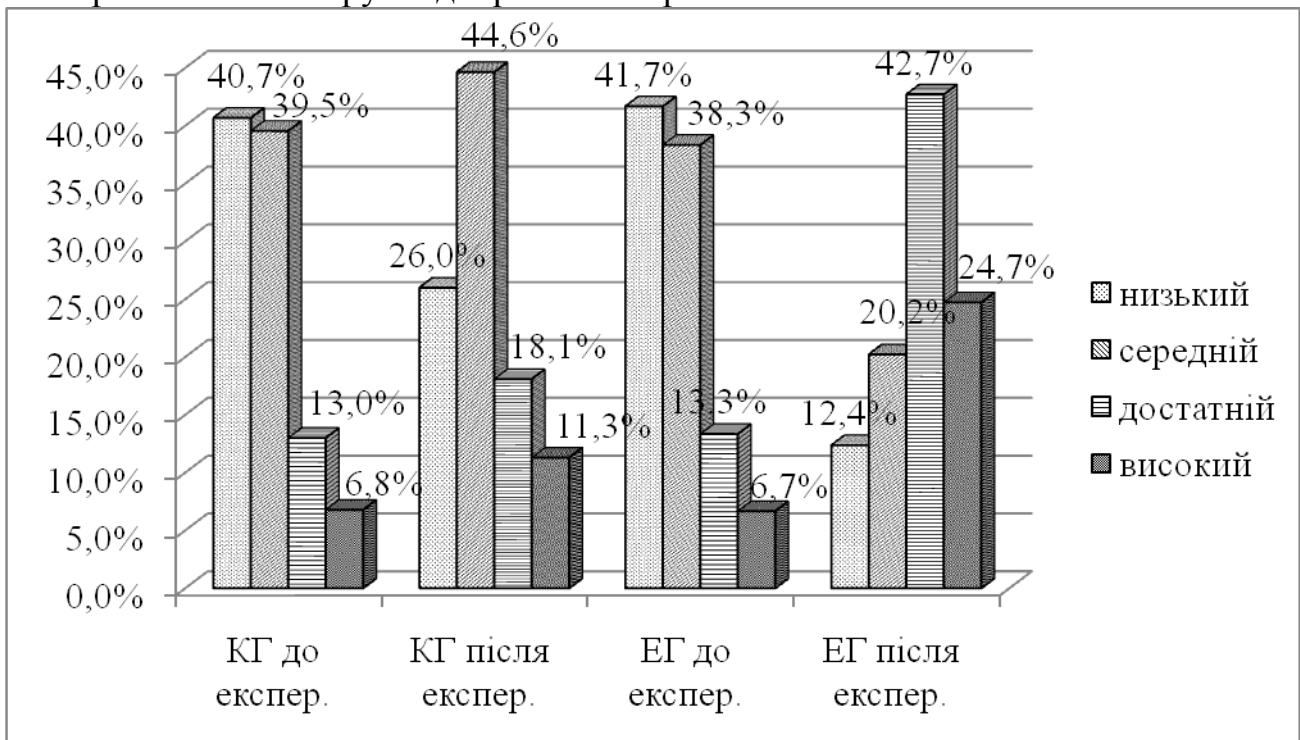

Рис. 2. Динаміка рівнів готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі за результатами констатувального та формувального експерименту

Ефективність реалізації авторської моделі доведено шляхом порівняння результатів констатувального і формувального етапів експерименту та визначення спостережуваного значення t-критерію Стьюдента.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено вирішення наукової проблеми формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі, що полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробці й експериментальній перевірці відповідної моделі.

Результати проведеного теоретичного пошуку та дослідно-експериментальної діяльності відповідно до визначених завдань дали можливість сформулювати такі висновки.

1. На основі аналізу наукової психолого-педагогічної та спеціальної літератури, нормативних документів і узагальнення досвіду навчання та виховання визначено, що світовими тенденціями розвитку освітньої галузі є: розширення меж використання нових інформаційних технологій в освітньому процесі; поява принципово нових засобів навчання (навчальних та ігрових середовищ, текстових редакторів, експертних, гіпертекстових навчальних систем, інтерактивних аудіо- і відеопроductів тощо); широке використання мультимедійних навчальних систем у позакласній та позашкільній роботі; формування основ інформаційної культури при вивченні різних освітніх предметів, особливо початкової ланки освіти, що потребує модернізації

підготовки майбутніх учителів. Це зумовило здійснення аналізу науково-методологічних понять дослідження, проведеного із урахуванням положень виділених наукових підходів – системного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, технологічного та акмеологічного.

На основі проведеного аналізу з'ясовано, що готовність майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі виявляється у сукупності спеціальних знань і вмінь, стійкому вмотивованому бажанні здійснювати цю діяльність, здатності оцінювати рівень власної підготовки та підвищувати його, а також ефективно використовувати можливості мультимедіа в умовах багатопредметної й поліфункціональної пропедевтичної педагогічної діяльності в процесі навчання, виховання та розвитку дітей молодшого шкільного віку в умовах раннього включення в інформаційно-комунікаційне освітнє середовище. Формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до застосування мультимедійних навчальних систем – це комплексний педагогічний процес, в основу якого покладено методика формування професійних знань, умінь, навичок та особистісних характеристик майбутнього вчителя початкових класів, що формуються з використанням сукупності мультимедійних засобів під час навчання у ВНЗ.

2. Визначено основні компоненти готовності як комплексу взаємопов'язаних складових (мотиваційної, когнітивної, операційно-діяльнісної, рефлексивно-корекційної). Окреслено критерії та показники готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі (мотиваційно-цільовий, змістово-методичний, діяльнісно-творчий, результативно-корекційний). Визначено й охарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі (початковий, середній, достатній, високий).

3. Обґрунтовано педагогічні умови як сукупність організаційних положень, які об'єднують загальний контекст експериментальної підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування мультимедійних навчальних систем, що забезпечують ефективність застосування мультимедіа на заняттях у початковій школі, сприяють ефективності процесу підготовки, забезпечуються комплексом засобів, наявними у навчальному закладі. До таких віднесено: створення спеціального мультимедійного середовища, що забезпечує усвідомлення студентами цінності, необхідності та потреби використання мультимедійних навчальних систем у навчальному процесі початкової школи; формування відповідних знань, умінь і навичок щодо використання мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності; побудова навчального процесу вищого навчального закладу з різних дисциплін з обов'язковим включенням мультимедійної технології навчання та її елементів; підготовка майбутнього вчителя до створення авторських мультимедійних-продуктів.

4. Розроблено й експериментально перевірено дієвість моделі формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі як комплексної системи, яка забезпечує ефективність

досягнення поставленої мети та вирішення поставлених завдань. Модель спрямована на вдосконалення процесу підготовки і репрезентує суттєві структурно-функціональні зв'язки об'єкта педагогічного дослідження. Метою і результатом практичного впровадження моделі є формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі.

З метою реалізації авторської моделі розроблено методику її впровадження, яка передбачала кілька етапів (організаційно-мотиваційний, пізнавально-діяльнісний, практико-узагальнювальний).

Результати формувального етапу експерименту засвідчили позитивну динаміку формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі за всіма її компонентами. Вірогідність результатів дослідження підтверджена методами математичної статистики (t-критерію Стьюдента).

5. Розроблено методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування мультимедійних навчальних систем, що містить: комплекс Інтернет-ресурсів для вчителів початкової школи, навчально-методичні посібники, авторську діагностичну методику для визначення стану готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі.

Перспективними напрямками подальшого наукового пошуку є: вдосконалення організації педагогічного процесу підготовки майбутніх учителів інших галузей знань із застосуванням мультимедійних навчальних систем; вивчення впливу мультимедійних навчальних систем на ефективність засвоєння студентами навчального матеріалу; розроблення освітніх мультимедійних продуктів.

НАУКОВІ ПРАЦІ, В ЯКИХ ОПУБЛІКОВАНО ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ

1. *Синиця М. О.* Використання мультимедійних засобів у системі вищої освіти / М. О. Синиця // Нові технології навчання : [наук.-метод. зб.] / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки: В 2-х ч. Ч. I. – Київ-Вінниця, ФОП Корзун Д.Ю., 2012. – Вип. 73. – С. 188–193.

2. *Синиця М. О.* Впровадження мультимедіа та медіаосвіти в Польщі та Україні / М. О. Синиця // Українська полоністика. – Вип. 10. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2013. – С. 188–195.

3. *Синиця М. О.* Проблеми підготовки майбутніх учителів до застосування мультимедійних технологій у професійній діяльності / М. О. Синиця // Нові технології навчання: [наук.-метод. зб.] / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України. – К., 2013. – Вип. 79. – С. 187–191.

4. *Синиця М. О.* Оценка готовности студентов к учебной деятельности с использованием мультимедийных технологий / М. О. Синица // Актуальные

проблемы педагогической теории и практики : [материалы международной научной конференции] / [под общей ред. проф. О. И. Кирикова; проф. Н. И. Сметанского]. – М. : Наука: информ; Воронеж: Воронежский государственный педагогический университет, 2013. – С. 234–243.

5. *Ковальчук М. О.* Методичний аспект створення навчального мультимедійного курсу для студентів вищої школи / М. О. Ковальчук // Українська полоністика. – Вип. 13. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2016. – С. 198–206.

6. *Ковальчук М. О.* Методична система формування готовності вчителів початкових класів до використання мультимедійних технологій / М. О. Ковальчук // Нові технології навчання: [наук.-метод. зб.] / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України. – К., 2016. – Вип. 89. – С. 112–117.

7. *Kovalchuk M.* Multimedia educational systems as a scientific problem / M. Kovalchuk // Modern-Sciens – Moderni veda. – Praha. – Ceska republika, Nemoros. – 2017. – № 2. – р. 87–92.

ОПУБЛІКОВАНІ ПРАЦІ АПРОБАЦІЙНОГО ХАРАКТЕРУ

8. *Синиця М. О.* Використання мультимедійних засобів у процесі вивчення педагогічного досвіду А. С. Макаренка / М. О. Синиця // Інноваційність ідей А. С. Макаренка в педагогіці ХХІ століття: [монографія] / [за ред. проф. О. А. Дубасенюк]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – С. 234–242.

9. *Синиця М. О.* Формирование у будущих учителей начальных классов готовности к применению мультимедийных технологий в профессиональной деятельности / М. О. Синица // Образовательно-инновационные технологии: теория и практика : [монографія] / [Г. Ю. Волкова, А. Б. Измайлова, О. И. Кириков и др.; под общей ред. проф. В. Т. Прохорова]. – Кн. 21. – М. : Наука: информ; Воронеж: ВГПУ, 2014. – С. 278–288.

10. *Ковальчук М. О.* Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі ВНЗ як засіб формування педагогічних знань / М. О. Ковальчук // Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання : [монографія] / за ред. проф. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014 – С. 418–439.

11. *Рудницька Н. Ю.* Педагогічні технології у початковій школі : [навчальний посібник] / Н. Ю. Рудницька, М. О. Синиця. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – 114 с

12. *Рудницька Н. Ю.* Інноваційні технології викладання математики у початковій школі : навчальний посібник / Н. Ю. Рудницька, М. О. Синиця. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 125 с.

13. *Ковальчук М. О.* Мультимедійні технології в системі професійної діяльності майбутніх вихователів ДНЗ та вчителів початкової школи : [навчально-методичний посібник] / М. О. Ковальчук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 94 с.

14. *Ковальчук М. О.* Комп'ютерні технології у роботі з дітьми молодшого шкільного та дошкільного віку : [навчально-методичний посібник] /

М. О. Ковальчук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 112 с.

15. *Ковальчук М. О.* Збірник тестових завдань з курсу «Методика викладання математики у початковій школі» // Н. Ю. Рудницька, Ю. М. Клименюк, М. О. Ковальчук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 120 с.

16. *Синиця М. О.* Технологія складання нестандартних математичних задач / М. О. Синиця // Професійно-компетентнісне становлення майбутніх педагогів початкової та дошкільної освіти у ВНЗ : збірник науково-методичних праць / за заг. ред. В. Є. Литнєва, Н. Є. Колесник. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – С. 178–181.

17. *Синиця М. О.* Роль методу проектів та мультимедійних технологій в освітньому середовищі ВНЗ / М. О. Синиця // Наукові записки Малої академії наук України : [збірник наукових праць]. – К. : ТОВ «Праймдрук». – 2012. – (Серія: Педагогічні науки, вип. 2). – С. 191–197.

18. *Синиця М. О.* Математичне моделювання в загальноосвітніх закладах / М. О. Синиця // Методичні засади реалізації особистісно орієнтованого виховного процесу в сучасних освітніх закладах: [збірник науково-методичних праць] / за ред. О. О. Максимової, М. А. Федорової. – Житомир : ФОП Левковець, 2012. – С. 20–22.

19. *Синиця М. О.* Використання мультимедійних технологій на уроках у початковій школі / М. О. Синиця // Інноваційний досвід педагогів дошкільної та початкової освіти Житомирщини : [збірник науково-методичних праць] / [за заг. ред. В. Є. Литнєва, Н. Є. Колесник]. – Житомир : ФОП Левковець, 2012. – С. 398–402.

20. *Синиця М. О.* Використання комп'ютерних технологій на уроках математики в початковій школі / М. О. Синиця // Сучасні технології навчання і виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : [збірник науково-методичних праць] / [за заг. ред. Н. А. Басюк, Н. П. Тарнавської]. – Житомир : ФОП Левковець, 2012. – С. 29–33.

21. *Дубасенюк О. А.* Использование мультимедийных средств в процессе профессиональной подготовки студентов университета / О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук, М. О. Синица // Стратегические коммуникации, теоретические знания и практические навыки в экономике, управлении проектами, педагогике, праве, политологии, природопользовании, психологии, медицине, философии, филологии, социологии, технике, математике, физике, химии : сборник научных статей по итогам Международной научно-практической конференции, 29–30 ноября 2013 года, г. Санкт-Петербург. – СПб. : Мзд-во «КультИнформПресс», 2013. – С. 129–30.

22. *Синиця М. О.* Технологія використання студентами мультимедійних засобів під час захисту кваліфікаційних робіт / М. О. Синиця // Проблеми філології в педагогічному дискурсі: збірник наукових праць / [за заг. ред. К. Я. Климової]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – С. 35–40.

23. *Синиця М. О.* Використання мультимедійних технологій в умовах сталого розвитку освіти / М. О. Синиця // Сталий розвиток: проблеми та перспективи : [збірник наукових праць] / [за заг. ред. О. А. Дубасенюк]. –

Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – С. 369–374.

24. *Ковальчук М. О.* Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі у ВНЗ / М. О. Ковальчук // Формування професійної компетентності майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти : [збірник науково-методичних праць] / [за ред. В. Є. Литнєв, Н. Є. Колесник, Т. В. Наумчук]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. – 2014. – С. 116–128.

25. *Ковальчук М. О.* Діагностика сформованості мультимедійної компетентності майбутніх учителів початкових класів / М. О. Ковальчук // Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах : [матеріали міжнар. наук.-практ. конф]. (м. Житомир, 22-23 травня 2014 р.) / [за ред. О. А. Дубасенюк, В. А. Ковальчук]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 338–347.

26. *Ковальчук М. О.* Проблеми впровадження освітніх інновацій в Україні / М. О. Ковальчук // Історичні аспекти, сучасний стан і перспективи розвитку системи дошкільної і початкової шкільної освіти : [зб. наук.-метод. праць] / [за ред. О. О. Максимової, М. А. Федорової]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. – 2014. – С. 240–249.

27. *Ковальчук М. О.* Особливості реалізації інноваційного потенціалу суб'єктів психолого-педагогічної діяльності / М. О. Ковальчук // Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: [зб. наук.-метод. праць] / [за заг. ред. О. А. Дубасенюк]. – Житомир : ФОП Левковець, 2014. – С. 107–133.

28. *Ковальчук М. О.* Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання мультимедійних технологій у професійній діяльності / М. О. Ковальчук // Актуальні питання сучасної педагогіки. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 22–23 жовтня 2014 року). – Херсон : ВД «Гельветика», 2014. – С. 63–67.

29. *Ковальчук М. О.* Теоретичні засади впровадження мультимедійних технологій у вищій школі / М. О. Ковальчук // Сталий розвиток: проблеми та перспективи / [за ред. О. А. Дубасенюк] : [зб. наук. праць]. – Житомир: Вид-во «Полісся», 2015. – С. 253–267.

30. *Ковальчук М. О.* Методика створення мультимедійної книги / М. О. Ковальчук // Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти : [зб. наук.-метод. праць] / [за заг. ред. В. Є. Литнєва, Н. Є. Колесник, Т. В. Наумчук]. – Житомир, Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – С. 398–404.

31. *Ковальчук М. О.* Особливості створення навчального мультимедійного курсу / М. О. Ковальчук // Молодий вчений. – № 9 (24). Ч. 1, 2015. – С. 156–160

32. *Ковальчук М. О.* Технологія створення мультимедійного курсу / М. О. Ковальчук // Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції, 3 грудня 2015 року. У 4 ч. – Суми : Мрія, 2015. – Ч. 3. – С. 118–121.

33. *Ковальчук М. О.* Технологія створення мультимедійної книги / М. О. Ковальчук // Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні : [матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 4–5

вересня 2015 року]. – К. : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2015. – С. 56–59.

34. *Ковальчук М. О.* Історичні аспекти розвитку мультимедіа та мультимедійних технологій / М. О. Ковальчук // Теоретичні і методичні засади розвитку і самовдосконалення особистості педагога-новатора в контексті модернізації нової української школи : [зб. наук.-метод. праць] / [за ред. О. А. Дубасенюк]. – Житомир : Вид. Євенок О. О., 2017. – С. 133–139.

АНОТАЦІЇ

Ковальчук М. О. Формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти. – Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2017.

Дисертаційна робота присвячена теоретико-експериментальному дослідженню проблеми формування готовності майбутніх учителів до застосовування мультимедійних навчальних систем у початковій школі.

У дослідженні здійснено аналіз понятійно-категоріального апарату, розглянуто вітчизняний та зарубіжний досвід у сфері мультимедійної підготовки фахівців освітньої галузі. Розроблено і науково обґрунтовано структурні компоненти досліджуваної готовності: мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивно-корекційний. Визначено критерії та показники рівня її сформованості. Обґрунтовано модель формування готовності майбутніх учителів до застосовування мультимедійних навчальних систем у початковій школі та поетапну методика її упровадження. Ефективність авторської моделі перевірена експериментально. Основні результати дослідження упроваджено в освітній процес вищих навчальних закладів.

Ключові слова: готовність, мультимедіа, мультимедійні технології, мультимедійні навчальні системи, готовність майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі.

Ковальчук М. О. Формирование готовности будущих учителей к применению мультимедийных обучающих систем в начальной школе. - Рукопись.

Диссертация на получение научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04. – теория и методика профессионального образования. – Житомирский государственный университет имени Ивана Франка, Житомир, 2017.

Диссертация посвящена теоретико-экспериментальному исследованию проблемы формирования готовности будущих учителей к применению мультимедийных обучающих систем в начальной школе.

В исследовании осуществлен анализ понятийно-категориального аппарата, рассмотрены отечественный и зарубежный опыт мультимедийной подготовки специалистов в сфере образования. Разработаны и научно

обоснованы структурные компоненты исследуемой готовности: мотивационный, когнитивный, операционно-деятельностный и рефлексивно-коррекционный. Определены критерии и показатели уровня ее сформированности. Обоснована модель формирования готовности будущих учителей к применению мультимедийных обучающих систем в начальной школе и поэтапная методика ее внедрения. Эффективность авторской модели проверена экспериментально. Основные результаты исследования внедрены в образовательный процесс высших учебных заведений.

Ключевые слова: готовность, мультимедиа, мультимедийные технологии, мультимедийные обучающие системы, готовность будущих учителей к применению мультимедийных обучающих систем в начальной школе.

Kovalchuk M. Future teachers' readiness formation for application of multimedia educational systems in elementary school. – Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of pedagogical sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Zhytomyr State University named after Ivan Franko Zhytomyr, 2017.

The thesis is devoted to theoretical and experimental study of the problem of future teachers' readiness forming to apply multimedia educational systems in elementary school.

The study considers multimedia educational systems as a scientific and pedagogical problem. The theoretical aspects future initial level specialists' of education readiness for the application of multimedia educational systems are substantiated. The experience of foreign countries in the field of multimedia training future specialists' in the educational domain is highlighted. The leading scientific approaches to the problem of future teachers' readiness to use multimedia educational systems formation are determined.

The structural components of the future primary school teachers' readiness for the use of multimedia educational systems and namely: motivational, operational-activity and reflexive-correction one are developed and scientifically substantiated.

The criteria and indicators of the prepared readiness are determined. Thus, four levels of its formation are pointed out. They are initial, medium, sufficient and high. On the basis of scientific works analysis and the application of expert assessment, pedagogical conditions as a set of organizational provisions that provide future teachers' effective training in a definite direction are determined. The model of future teachers' readiness formation for application of multimedia educational systems in elementary school (such as purpose, tasks, principles, content, forms and methods, result) has been developed.

A step-by-step technique for implementing the author's model is described. The effectiveness of implementation developed model of higher education institutions in the educational process has been experimentally tested. Prospects for further scientific researches are outlined.

Key words: readiness, multimedia, multimedia technologies, multimedia educational systems, future teachers' readiness for application of multimedia educational systems in elementary school..